

Философски факултет

Фонд научни изследвания

2022 година

Тема: Докторантското обучение в интер-университетска перспектива (сравнителен анализ и възможности за сътрудничество)

Вид на проекта: тематичен проект

Ръководител: доц. д-р Николина Валентинова Цветкова
Философски факултет, Катедра Европейстика

Основната цел на проекта е да се проучат и анализират спецификите на докторантското обучение в България, Великобритания и други европейски страни в сравнителен план. Това ще даде възможност за установяване на потенциал за обмен на добри практики, сближаване и сътрудничество между различни европейски университети в духа на приоритетите на Европейското образователно пространство. Наред с това обект на изследване ще бъдат възможностите за прилагане на последователни мерки на европейско и национално ниво, ефективното прилагане на наличните европейски инициативи и инструменти, както и проучване и внедряване на нови инструменти.

Всички членове на проектния екип взеха участие в планираните дейности съобразно поставените им задачи. Следните групи резултати, произтичащи от поставената цел, следва да се открият.

- Извършен е анализ на теоретична литература, чиито предмет е докторантското обучение, на нормативната уредба на европейско ниво (съобщения, препоръки и пр.), чиито предмет е транснационалното сътрудничество в областта на висшето образование и в частност докторантското обучение; на нормативната уредба и спецификите на докторантското обучение в България, Великобритания, Полша, Португалия, Германия, както и страни извън Европа – Австралия, Аржентина, Китай, Бразилия, САЩ, Тайланд и Япония в сравнителна перспектива.

- Създадена е изследователска методика с експертното участие на проф. Майкъл Баръм, която е приложена в разнообразие от институционални и национални контексти и чиято ефективност се доказва с резултатите от казусните и сравнителните анализи. Проведеното качествено изследване разкрива специфичните възприятия на ангажираните в процеса на оценяване на резултатите от докторантското обучение членове на академичната общност в отделните изследвани случаи, както и в сравнителен план, което позволява да се открият спецификите, приликите и разликите в областта на докторантското обучение. Резултатите са публикувани в книга, чиито електронен вариант е вече достъпен. Книгата, както и отделните глави, вече са реферирани в Скопус и са на разположение на широк кръг от изследователи, преподаватели, научни ръководители и членове на научни журита, както и на администратори и ръководители на докторантски програми, докторантски училища и др. в глобален контекст. Проф. Стойчева заедно с проф. Байръм са редактори на книгата, като проф. Стойчева е и съавтор в написването на 4 глави, а доц. Цветкова – на 2.

- Анализите на теоретична литература и нормативни документи в национален и европейски контекст позволява извеждането на съществуващи добри практики на транснационално сътрудничество в областта на висшето образование с фокус върху докторантското обучение и особено в двете кохорти създадени европейски университетски алианси (създадени съответно през 2019 и 2020 г.). Проучени са възможностите за съвместно обучение на докторанти при активно използване на цифрови инструменти и изкуствен

интелект, както възможностите за създаване и акредитиране на иновативни програми за „практически докторати“ като най-пряка връзка с широк кръг работодатели и пазара на труда.

- В резултат от тези изследвания от членовете на екипа – щатните преподаватели и докторантите в катедра Европейистика, както и получилите своята докторска степен в катедрата млади учени, са подготвени и 4 статии, 1 от които е публикувана в сборника от проведената 9-та международна конференция на катедрата, а останалите 3 са преминали процес на двойно сляпо рецензиране и са приети за публикуване в 55 брой на електронното научно списание „Реторика и комуникации“.

- Създаден е международен междууниверситетски център за изследване на докторантското обучение (International Centre for the Comparative Study of Doctoral Education - <https://iccsde.wpengine.com/>) съвместно с университета в Дъръм, Великобритания и независими изследователи. Центърът предоставя възможност за създаване на практическа общност (Community of practice) в тази област и представлява форум за обмен на идеи, резултати от изследвания и споделяне на личен опит. От друга страна Центърът ще привлича както утвърдени, така и млади учени, докторанти, администратори, създаващи политики на национално и европейско ниво.

Изпълнение на дейностите по проекта съгласно работната програма

Дейност 1 Управление на проекта – тази дейност осигурява ритмичното изпълнение на работната програма, както и проследяване на изразходването на средствата от бюджета на проекта. Това се постига чрез редовни срещи на членовете на проектния екип, присъствени и дистанционни на всеки 2 месеца, както и чрез активното използване на възможностите за колабориране онлайн – в специално пространство в One Drive – “FNI European Studies 2022“. На проведената финална онлайн среща на екипа в MS Teams на 08.12.2022 бяха обсъдени финалните резултати от проекта.

По втория аспект от управлението на проекта разходването на отпускните средства се осъществява при непрекъснат контакт с неговия счетоводител и съобразно насоките и изискванията в Наръчника за кандидатстване, изпълнение и отчитане на проектите, финансирани целево от държавния бюджет.

Дейност 2 Създаване на рамка за анализ на теоретична литература и нормативни документи и за Case study – рамката е създадена от проф. Мария Стойчева с експертната помощ на проф. Байръм. Служи за основа на изпълнението на Дейности 4, 5, 6.

Дейност 3 Проучване и анализ на теоретична литература – създаден е списък с избрани заглавия, представящи различни аспекти на изучаването на докторската степен в международна перспектива; извършените анализи са в основата на написването на Глави 3, 4 и 18 от колективната монография.

Дейност 4 Провеждане на интервюта и Дейност 5 Обработване, кодиране и анализ на емпирични данни – прилага се създадената в рамките на Дейност 2 методологична рамка. Резултатите са публикувани в описаната в т. 5 колективна монография.

Дейност 6 Извеждане на добри практики, критерии и показатели за ефективно транснационално сътрудничество между университети в Европа при провеждане на докторантско обучение - прилага се създадената в рамките на Дейност 2 методологична рамка. Резултатите са публикувани в описаната в т. 5 колективна монография – както в трансверсалните глави с резултатите от проведения сравнителен анализ, така и в глава 18, посветена на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дейност 7 Критерии и показатели за ефективно транснационално сътрудничество между университети в Европа при провеждане на докторантско обучение - прилага се създадената в рамките на Дейност 2 методологична рамка. Резултатите са включени в статиите, описани в т. 5 на настоящия отчет.

Дейност 8 Критерии и показатели за ефективно включване на бизнеса и съответствие с обществените потребности - прилага се създадената в рамките на Дейност 2 методологична рамка. Резултатите са включени в статиите, описани в т. 5 на настоящия отчет.

Дейност 9 Създаване на модел за синтезиране на насоки за и препоръки за създаване и прилагане в практиката на иновативни инструменти с цел оптимизиране на образователните и изследователски процеси, присъщи на докторантското обучение – резултатите от тази дейност са включени в статиите, описани в т. 5 на настоящия отчет.

Дейност 10 Съвместни уебинари с университети от Великобритания и страни-членки на ЕС – проведени са 2 уебинара - 07.10.2022 и 03.11.2022 - с участието на членовете на проектния екип, специалисти от университета в Дъръм, Великобритания и независими изследователи. Уебинарите са посветени на общата тема „Създаване на Международен център за изучаване на докторантското обучение – същност, значение и перспективи“. Пряк резултат от уебинарите е създаването на Международния междууниверситетски център за изучаване на докторантското обучение (<https://iccsde.wpengine.com/>).

Дейност 11 Онлайн симпозиум, посветен на развитието на обучението в докторска степен в интер-университетска перспектива. Симпозиумът е проведен на 09.12.2022 с участието на членовете на проектния екип, представители на университети от Алианса „Трансформация за Европа“ от Германия, Испания и Полша, както и от Католическия университет в Лисабон, Португалия. Специфичният фокус на симпозиума – провеждането на научно ръководство със средствата на цифровите технологии и изкуствения интелект позволява обмен на успешни практики, набелязването на проблемни области и препоръки за преодоляването им.

Дейност 12 Разпространение на резултатите от проекта чрез публикации в академични периодични издания и сборници с научно рецензиране – резултатите от тази дейност са подробно представени в т. 5 от настоящия отчет и в Приложение 3 Списък заглавия и резюмета на публикации, представящи работата по проекта.

Дейност 13 Участие на членове на проектния екип в научни форуми. Трима от членовете на проекта са участвали в две международни конференции, проведени в присъствен формат, съответно в София на 13-14.10.2022 и в Севиля, Испания на 01-02.12.2022, като са представили секционни доклади, описани в т. 5 на настоящия отчет. Членовете на проектния екип са взели участие и в съвместните уебинари с университета в Дъръм и независими изследователи на 07.10.2022 и 03.11.2022, както и в международния онлайн симпозиум, проведен на 09.12.2022.

Дейност 14 Подготовка на специфична информация, свързана с постиженията на проекта в онлайн среда – информация за публичната лекция на проф. Байръм на 18.05.2022 е споделена в специализираните фейсбук групи на студентите по Европеистика, на фейсбук страницата на катедра Публична администрация - <https://www.facebook.com/photo?fbid=1598279600555908&set=gm.5779155038766739>, както и на фейсбук страницата на Философския факултет -

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1598280987222436&set=gm.1917068268478066>

Подготвени са кратки публикации от членовете на проектния екип, в които те споделят опита си като докторанти, научни ръководители и изследователи и които предстои да бъдат публикувани в блога на Международния център за сравнителни изследвания на докторантското обучение.

ОБОВЩЕНИЕ НА ПОСТИГНАТИТЕ НАУЧНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОЕКТА

Проектът подпомага работата на катедра Европеистика, както и на Философски факултет, и на Софийския университет като цяло не само в практически, но и в научен план, тъй като допринася за по-задълбоченото разбиране на спецификата на третата степен на висшето образование. Създават се възможности за осмисляне на традицията в тази област, както и за сравнение с водещи практики на европейско и световно ниво. Очертават се иновативни тенденции, основани на междуинституционално и международно сътрудничество и ефективно включване на цифрови инструменти. Несъмнено резултатите от проекта ще послужат за създаването на институционални политики, които да работят за изграждането и успешното управление на национални и международни изследователски/докторантски структури и програми, за привличането и ангажирането на млади изследователи и укрепването на националния и европейския изследователски капацитет. На следващо място настоящото изследване допринася за разбирането на ролята на Софийския университет в изграждането на иновативни европейски университетски мрежи и пространства – например в Алианса „Трансформация за Европа“, в който е партньор от 2020 година.

Настоящият проект също така допринася за постигане на заложените в Стратегията на СУ „Св. Климент Охридски“ за интернационализация за 2020-2030 г. Създаденият Международен център за изследване на докторантското обучение е не само следствие от интензифицирането на процесите на интернационализация, но трябва да се счита и инструмент за постигане на устойчивост на проектните резултати, както и на по-голяма видимост на усилията на изследователите от катедрата в областта на проучванията на висшето образование. За тази видимост на международно и национално ниво допринасят и колективната монография, реализирана под ръководството на учени от Софийски университет, която събира изследователи не само от Европа, но и от други точки по целия свят (САЩ, Австралия, Азия, Южна Америка), която вече се реферира в световните бази данни, както и написаните и приети за публикуване статии.

Подкрепен е изследователският капацитет на катедра Европеистика, като е реализирано тясно сътрудничество между различни поколения изследователи – докторанти, млади и утвърдени учени.

Разширяват се основите на съществуващите мрежи като Алианса «Трансформация за Европа» чрез привличане на нови партньори, които се приобщават към научните търсения, инициирани от Софийския университет. Международният център за изследване на докторантското обучение от своя страна също в бъдеще ще послужи за създаване на нови партньорства.

ЕФЕКТИ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ПРОЕКТА

За тематични проекти и проекти за подкрепа на докторанти:

- Списък на публикациите в списания, реферирани в международни бази данни (ISI Web of Knowledge, SCOPUS или др.)

Следните шест публикации се реферират в SCOPUS

Колективна монография (реферира се в SCOPUS)

Byram, M., & Stoicheva, M. (Eds.). (2022). *The Experience of Examining the PhD: An International Comparative Study of Processes and Standards of Doctoral Examination* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003248569>

- Глава от книга

Реферират се в SCOPUS

Глави от книга

1) Byram, M., & Stoicheva, M. (2022). Preface. In: Byram, M., & Stoicheva, M. (Eds.). (2022). *The Experience of Examining the PhD: An International Comparative Study of Processes and Standards of Doctoral Examination* (1st ed.). Routledge, pp. xv–xvi. <https://doi.org/10.4324/9781003248569>

2) Byram, M., & Stoicheva, M. (2022). Introduction. In: Byram, M., & Stoicheva, M. (Eds.). (2022). *The Experience of Examining the PhD: An International Comparative Study of Processes and Standards of Doctoral Examination* (1st ed.). Routledge, pp. 1–18. <https://doi.org/10.4324/9781003248569>

Stoicheva, M., Tsvetkova, N., Byram, M. (2022). In: Byram, M., & Stoicheva, M. (Eds.). (2022). 3) *The Experience of Examining the PhD: An International Comparative Study of Processes and Standards of Doctoral Examination* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003248569>

4) Lum, J, Chik, A., Stoicheva, M. (2022). The experience of examiners and examining. In: Byram, M., & Stoicheva, M. (Eds.). (2022). *The Experience of Examining the PhD: An International Comparative Study of Processes and Standards of Doctoral Examination* (1st ed.). Routledge, pp. 34–44. <https://doi.org/10.4324/9781003248569>

5) Wagner, M., Porto, M., Tsvetkova, N. (2022). The final oral examination. In: Byram, M., & Stoicheva, M. (Eds.). (2022). *The Experience of Examining the PhD: An International Comparative Study of Processes and Standards of Doctoral Examination* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003248569>

- Списък на публикациите в нереферирани списания и сборници

1) Тонева, А. (2023). Децентрализация и интернационализация на докторантското обучение в Германия по примера на Свободния университет в Берлин. В „Реторика и комуникации“, електронно научно списание, брой 55/април 2023, ISSN 1314-4464.

2) Бирежакли, Н. (2023). Докторантското обучение в България в светлината на Болонския процес и Европейското образователно пространство. В „Реторика и комуникации“, електронно научно списание, брой 55/април 2023, ISSN 1314-4464.

3) Tsvetkova, N., Delibeeva, S. (2023). The thesis for acquiring the First Professional Qualification Level by Bulgarian teachers - a step towards implementing a practice doctorate. In: “Rhetoric and Communications” e journal, issue 55/April 2023, ISSN 1314-4464.

4) Karaasenova, D. (2022). Facilitators of internationalization at the doctoral degree level. In: Shikova, I. et al. (2022). (Eds.) Ninth International conference “Re-new EU – Recovery, Reopening and Revival” 13-14 October 2022, Sofia. European Studies Department – Sofia University, “Hanns Seidel” Foundation and Wilfried Martens Centre for European Studies. Minerva.

- Участие в международна конференция с доклад или постерно научно съобщение

Секционни доклади Образец 9

Гл. ас. д-р Десислава Караасенова

Форум: Ninth International conference “Re-new EU – Recovery, Reopening and Revival” 13-14 October 2022, Sofia.

Доклад: Facilitators of internationalization at the doctoral degree level

Доц. д-р Николина Цветкова, проф. д-р Мария Стойчева

Форум: 2022 CEL/ELC Forum "Languages in European University Alliances: Challenges and issues", 01-02.12.2022, Seville, Spain.

Доклад: Doctoral students' perceptions of identity and language

• Други форми на разпространение

1) Събитие: Публична лекция, проведена на 18.05.2022 г. във Философски факултет, зала 63, Ректорат на СУ „Св. Климент Охридски“ на тема “Torture for the PhD students and torture for the jury”. Examining the PhD – an international comparative study”.

Лектор: проф. д-р Майкъл Байръм

2) Събитие: 2 международни уебинара (07.10.2022; 03.11.2022) на тема „Създаване на Международен център за изучаване на докторантското обучение – същност, значение и перспективи“, проведени в платформата Zoom.

Участници: членовете на проектния екип, специалисти от университета в Дъръм, Великобритания и независими изследователи.

3) Събитие: Международен онлайн симпозиум на тема “Online supervision”, проведен на 09.12.2022г.

Лектори:

• проф. д-р Майкъл Байръм, гост-преподавател и проф. д-р Мария Стойчева, СУ Св. Климент Охридски“

• доц. д-р Петер Ханенберг, заместник-ректор на Католическия университет в Лисабон, Португалия и Директор на Докторантското училище

• г-жа Анна-Мария Браун, Университет Саарланд, Саарбрюкен, Германия

• доц. д-р Николина Цветкова, СУ „Св. Климент Охридски“

Участници: членовете на екипа по проекта, преподаватели, научни ръководители, завеждащи докторантски училища, докторанти и др. от България, Германия, Португалия, Полша, Испания.

3) Уебсайт на създадения в рамките на проекта Международен център за сравнителни изследвания на докторантското обучение (International Centre for the Comparative Study of Doctoral Education) – <https://iccsde.wpengine.com/>. Центърът е създаден съвместно с изследователи от Университета в Дъръм, Великобритания.